

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

M 1 7 2 5 3 1 2 1

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Torek, 29. avgust 2017 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

V sivo polje ne pišite.

M 1 7 2 5 3 1 2 1 0 3

3/12

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Razumem, govoriš o geometriji in sorodnih znanostih.«
 »Zdaj pa poskusi razumeti, kar bom povedal o drugem pododdelku miselnega sveta. Tega lahko dojamemo le misleči duh s pomočjo dialektike, pri čemur ne uporablja hipotez kot zadnjega vzroka, temveč mu le-te rabijo samo kot 'hipoteze', to se pravi izhodišča in oporišča. Z njihovo pomočjo prodre do nehipotetičnega prazračetka vseh stvari, se zadrži ob njem in nato ob tem, kar je od njega odvisno, da se potem spet spusti nizdol in nazaj h koncu; pri tem ne uporablja pomoči vidnega sveta, temveč se naslanja samo na ideje in v svetu idej tudi konča svoje raziskave.«

(Vir: Platon: Država. Prevedel Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, 6. knjiga, str. 235.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

Tema odlomka iz prispodobe o daljici je Platonov nauk o realnosti in spoznanju. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšna je po Platonu razlika med znanstveno in filozofsko uporabo hipotez ter kako se razlikujeta razumsko in umsko spoznavanje miselnega sveta; zakaj pri raziskovanju idej v miselnem svetu um ne potrebuje pomoči vidnega/čutnega sveta, pri geometriji pa si pomaga s paslikami čutnega sveta. Svojo razlago umestite v celoto dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Razumem,« je rekel, »govoriš o tem, kar se dogaja v geometriji in njej sorodnih veščinah.«
 »Zdaj pa poskusi razumeti, kar trdim o drugem delu umljive (oblike), ki se ga dotika misel <lógos> sama z močjo pogovora, pri čemer predpostavk ne naredi za počela, temveč resnično za predpostavke, za stopnice in oporišča za zagon, da se odpravi do Nepredpostavljenega, do Počela vsega, da se Ga dotakne, nato pa se spet oprime resničnosti, ki so odvisne od Njega, se tako spusti do Konca, in pri tem ne uporablja sploh ničesar čutno zaznavnega, temveč samo oblike – (da se giblje) skozi in vanje – in tudi konča pri oblikah ...«

(Vir: Platon: Država. Prevedel Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 6. knjiga, 511b–c.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

Tema odlomka iz prispodobe o daljici je Platonov nauk o realnosti in spoznanju. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšna je po Platonu razlika med znanstveno in filozofsko uporabo predpostavk ter kako se razlikujeta razumsko in umsko spoznavanje miselnega sveta; zakaj pri raziskovanju oblik (idej) v miselnem svetu um ne potrebuje ničesar čutno zaznavnega, pri geometriji pa si pomaga s podobami čutnega sveta. Svojo razlago umestite v celoto dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Srečnost torej ne obstoji v zabavi. Bilo bi nepojmljivo, ko bi bila zabava naš končni smoter, ko bi vse življenjske napore in tegobe prenašali samo zato, da bi se lahko zabavali. Vse izbiramo le kot nekakšno sredstvo za doseg nečesa drugega – vse razen srečnosti, ki je naš končni smoter. Prizadevati si in truditi se zaradi zabave – to bi bilo smešno, naravnost otročje. Pač pa »zabavati se, da bi se lažje lotili resnih nalog« – ta Anaharsisov izrek je pravilen. Zabava je kot nekakšen počitek, in ker ljudje ne morejo brez prestanka samo delati, so potrebni počitka. Zabava torej ni končni smoter, ampak le sredstvo za nadaljnjo dejavnost. Za srečno velja le tisto življenje, ki je v skladu z vrlino; takšno življenje pa je polno napornega prizadevanja in ne obstoji v zabavi.

(Vir: Aristotel: Nikomahova etika. Prevedel Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 10. knjiga, str. 314.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Aristotel postavi trditev, da srečnost ni v zabavi, ker slednja ni končni smoter. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč pojasnite, kakšno vlogo ima srečnost v Aristotelovi etiki, pojasnite pa tudi, kakšno je pri Aristotelu razmerje med srečo in uživanjem (ugodjem, zabavo) in kako je z dobrim življenjem povezana vrlina. Vse skupaj umestite v celoto Aristotelove etične teorije.

3. Descartes: Meditacije

Že se mi dozdeva, da vidim neko pot, po kateri prideš od tega motrenja resničnega Boga, v katerem so skriti vsi zakladi znanosti in modrosti, do spoznanja drugih stvari. Predvsem namreč spoznavam, da se ne more zgoditi, da bi me kdaj varal; kajti v vsakršni prevari ali goljufiji najdeš nekakšno nepopolnost. In čeprav bi se zdelo, da je »moči varati« nekakšno znamenje ostroumja ali moči, vendar »hoteti varati« priča bodisi o zlobi bodisi o šibkosti in potemtakem ne spada k Bogu. Poleg tega imam izkušnjo, da je v meni neka druga zmožnost presoje, ki sem jo, kakor tudi vse drugo, kar je v meni, prejel od Boga, in ker me ta noče varati, mi zagotovo ni dal take zmožnosti, da bi se mogel motiti, če jo pravilno uporabljam.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevedel Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 4. meditacija, str. 83–84.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

V navedenem odlomku Descartes razmišlja o povezavi med spoznanjem o obstoju Boga in drugimi spoznanji. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšna je pri Descartesu povezava med obstojem Boga in drugimi spoznanji, ter kakšno vlogo igra pri tem dejstvo, da Bog noče varati ljudi. Podrobneje analizirajte, kako lahko pride do zmote, če Bog noče varati ljudi. Svojo razlago umestite v celoto dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Vsi bolni in bolešni instinktivno težijo, iz zahteve po tem, da se otresejo topega neugodja in občutka šibkosti, k organizaciji črede: asketski svečenik odkrije ta instinkt in ga podpira; kjer obstajajo črede, je instinkt šibkosti ta, ki je hotel čredo, in svečeniška pamet, ki jo je organizirala. Kajti ne smemo spregledati tega: močni prav tako po naravni nujnosti težijo *narazen* kot *šibki* skupaj; če se prvi združijo, storijo to zgolj z obetom agresivne skupne akcije in skupne zadovoljitve njihove volje do moči, z velikim odporom posamezne vesti; slednji se nasprotno organizirajo, z *veseljem* prav v tem skupnem organiziranju, – njihov instinkt je pri tem prav tako zadovoljen, kot instinkt rojenih »gospodarjev« (se pravi solitarne vrste zveri človeka), instinkt, ki se v osnovi vzbudi in vznemiri v organizaciji.

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevedel Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 3. razprava, str. 321.)

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA

Asketski ideal je osrednji pojem tretje razprave, ki ga Nietzsche perspektivno obravnava skozi njegove predstavnike. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kako so povezani pojmi asketski ideal, volja do moči in asketski svečenik z delitvijo na močne/zdrave in šibke/bolne iz prve razprave. Zakaj je prav asketski svečenik pravi predstavnik asketskega ideala in kakšno funkcijo ima pri organiziranju črede šibkih in kako jim še pomaga, da se otresejo neugodja, bolečine in trpljenja? Svojo razlago umestite v celoto dela.

20 horizontal lines for writing.

Prazna stran